

הכנה לבגרות בלשון

שירן צמח
16 במאי 2024

מה נעשה היום?

- מבנה הבחינה וסוגי השאלות בה
- כיצד עונים על סוגים שונים של שאלות בבחינה?
- איך לחלק את הזמן בזמן הבגרות עצמה?
- תשובות לשאלות בגרות
- ההרצאה נבנתה בהתאם לשאלות שלכם
- סיכומים ממוקדים, הנחיות לתשובות בכל פרק ודוגמאות לשאלות ב

campus.ort.org.il

מבנה הבחינה

בגרות בלשון

משך הבחינה השנה : שלוש וחצי שעות
(כולל 15% תוספת זמן)

חלק ראשון –הבנה והבעה (50 נקודות)
חלק שני –לשון (50 נקודות)

פרק א :שם המספר –חובה (10 נקודות)

פרק ב :תחביר
פרק ג :מערכת הצורות
בחירה -לפי התוכן שנלמד
בכיתכם.
(40 נקודות)

סה"כ 100 נקודות

חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר מצורף

בהצלחה!

חלק ראשון

הבנה והבעה

קמפוס אורט
הקמפוס הווירטואלי של אורט ישראל

איך נראית הבגרות? חלק ראשון - הבנה והבעה

בחלק זה עליכם לקרוא את הטקסטים 1-3 שבנספח 1 המצורף ולענות על כל השאלות.

בחלק של הבנת הנקרא תהיינה לכם שאלות פתוחות וסגורות מסוג הבנת הנקרא, כתיבת השוואה, זיהוי טענה רווחת, זיהוי עמדת הכותבים, זיהוי טענת נגד (טענה של אחרים) והפרכתה, הסתייגות.

הקפידו –

- כתב ברור
- כתיב נכון ללא שגיאות כתיב.
- כללי דקדוק זכר ונקבה.
- פיסוק הגיוני

שאלה - 5 מטלת הכתיבה

שאלה זו היא השאלה המורכבת בחלק זה, לכן יש להקדיש לה כשעה. בין 24-26 נקודות.
שלבי עבודה היכולים לסייע לכם ליצור כתיבה טובה ואיכותית הם:

1. **הבנת המטלה/פיצוח השאלה** - יש לקרוא את המטלה ולזהות את הנדרש.
2. **קריאת הטקסטים** - הטקסטים בשלב זה של המבחן יהיו מוכרים לכם מכיוון שהתעמקתם בהם בנסיון למצוא את התשובות לשאלות הבנת הנקרא, השאלות הקודמות.
3. **ארגון רכיבי התוכן** - בשיטה הנוחה לכם (טבלה, הדגשה בצבעים שונים לרכיבי המטלה), הדגישו נושאים שהכותבים מסכימים לגביהם ונושאים שהם חלוקים בהם (המאחד מול המייחד).
4. **כתיבת פסקת הפתיחה** - כתבו פסקת פתיחה כללית שתציג את הנושא. תוכלו להיעזר בהוראות המטלה (התמקדו בתוכן ולא בכותבים). משפט, שניים. ניתן לקחת מאחד הטקסטים/גלגל הצלה- להוסיף לתבחינים ישנם/קיימים, לשנות בהתאם למין הדקדוקי (זכר/נקבה) ומזה ליצור משפט פתיחה.

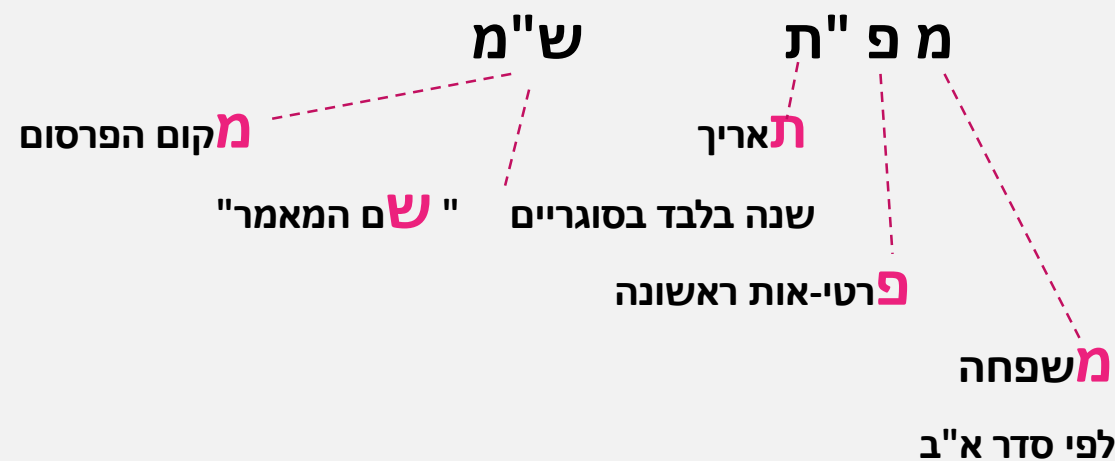
שאלה - 5 מטלת הכתיבה

שלבי הכתיבה - המשך:

- 5. כתיבת פסקות הגוף-לפי רכיבי המטלה, השתדלו לכתוב הכללה ולפרט אותה. אל תסכמו כל טקסט בנפרד, אלא מזגו את הרעיונות המשותפים לטקסטים וציינו גם את הרעיונות שמייחדים כל מקור מידע. שימו לב, עליכם לשזור יחד את כל הנושאים המשותפים לטקסטים השונים וכן לציין את המידע המייחד כל טקסט (לכל אורך הסיכום הממזג חשוב להתמקד בתוכן ולא בכותבים).**
- 6. אזכור מקורות המידע -הקפידו לאזכר את שמות הכותבים בגוף הסקירה ובסופה (רשימה ביבליוגרפית) *שימוש בהסגר: לפי כהן (2024)...../ לטענת כהן (2024)/ לדברי כהן (2024) *כהן (2024) טוען כי.... – (לגוון בפעלי אמירה: מציין, מפרט, מביא, מגדיר ועוד..).**
- * (כהן, 2024).**
- 7. בדיקת הסקירה -שימו לב לניסוח, למשלב הלשוני ולתקינות.**

אזכור מקורות המידע:

בגוף הכתיבה - שם משפחה (שנת פרסום) כפי שפורט בסעיף מספר 6.
בסיום ביבליוגרפיה:

דוגמה:

וינרב י' (2019) "באנו לבאס: למה רובנו מתקשים ללמוד מכישלונות?" מתוך גלובס globes.co.il.
שמש א"ב (2017) "למה חשוב ללמד על כישלונותיהם של אנשים מעוררי השראה"? הגיע זמן כינוך. מתוך globes.co.il

שאלה מבגרות

מטלת כתיבה - בעבר היו 3 טקסטים ויותר מילים, כעת עליכם לכתוב סקירה מ 2 טקסטים בלבד ו 100-200 מילים.

דוגמה לשאלה (חורף תשפ"ב)

במסגרת מטלה בשיעור אזרחות נתבקשתם לכתוב סקירה בנושא "חינוך לאקטיביזם".
בסקירה הציגו את **חשיבות** החינוך לאקטיביזם ואת **הפעולות החינוכיות** שהמבוגרים צריכים לנקוט
כדי לעודד אקטיביזם בקרב בני הנוער. התבססו על **מאמרים 2 ו-3**. הקפידו על **דרכי מסירה**
מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגוף הסקירה ובסופה (ביבליוגרפיה).
כתבו בהיקף של 100–200 מילים. השתמשו בעמוד זה לכתיבת טיוטה, ואת הסקירה כתבו
בעמודים 7–8

דוגמה לסקירה

היום יותר מאי פעם, לאקטיביזם של בני הנוער חשיבות רבה. בני נוער רבים מעורים בסביבתם, מתקוממים ומשמיעים את קולם נגד עוולות ונגד אדישות. המפורסמות מביניהם הן גרטה תונברג הפועלת להניע ממשלות לפעול למען שינויי האקלים ומלאלה יוספזאי שפעלה לקידום זכויות הנשים בפקיסטן. בפעילותן, בדומה לפעילות של צעירים אחרים, הן הופכות את העולם למקום טוב יותר, והן קרן אור באפלה של דיכוי ושל חוסר שוויון (פינק, 2020).

אך אקטיביזם של בני נוער אינו נוצר בחלל הריק ועל המבוגרים לנקוט פעולות מכוונות לשם כך. ראשיתו של החינוך לאקטיביזם הוא בלמידה על סוגיות חברתיות ועל הפרות של זכויות אדם וכן בשיח מתמשך של הורים עם ילדיהם על גזענות ועל שוויון (פינק, 2020 ויוספברג, 2003). יוספברג (2003) מדגישה את חשיבותה של למידה שבסופה יש תכנון לפעולה. בלמידה זו יש לחשוף את הנוער לסיפורי פעולה של צעירים שפעלו למען מטרות החשובות בעיניהם (פינק, 2020 ויוספברג, 2003).

על המבוגרים לספק לבני הנוער הסברים הוגנים והגיוניים, וכך תתפתח אצלם חשיבה עצמית וביקורתית שתניע אותם לפעולה בתחום המעניין אותם. בתוך כך יש לתת לבני הנוער דוגמה אישית ולעודד אותם ליצור קשרים עם אנשים החולקים איתם עניין משותף וכן עם גורמים בעלי השפעה שעשויים לסייע בפתרון הבעיה (פינק, 2020). אפשר גם לעודד אותם לנקוט פעולות כמו כתיבת מכתבים והחתמה על עצומה (פינק, 2020 ויוספברג, 2003).

כשמחנכים בני נוער לאקטיביזם, חשוב גם להסב את תשומת ליבם לסוגי אוכלוסיות היכולות להיות יעד לפעולה, לסוגי הפעילויות האפשריות ולמעגלי הפעולה האפשריים (יוספברג, 2003).

בבליוגרפיה

יוספברג, נ' (2003), אקטיביזם של נוער לקידום זכויות האדם. הסדנא – מרחב חינוכי לדמוקרטיה וזכויות אדם. מתוך education.acri.org.il
פינק, ר' (2020), איך לדבר עם ילדים על אקטיביזם. מתוך haaretz.co.il

חלק שני

לשון

חלק שני - לשון

חלק שני מתחלק לשלושה פרקים - **אתם עונים על שניים!!!**
(שם המספר ועוד אחד מבין פרק התחביר ופרק תורת הצורות)

- פרק א - שם המספר - **חובה לענות על כל השאלות**
 - פרק ב - תחביר
 - פרק ג - תורת הצורות
- יש 5 שאלות בחלק זה. בעבר היה צריך לענות רק על 4. השנה יש בדיקה צוברת. מומלץ לענות על הכל. ניתן לצבור עד 40 נקודות מתוך 60.

פרק א - שם המספר

מספר	זכר	נקבה
1	אֶחָד	אֶחָת
2	שְׁנַיִם	שְׁתֵּי
3	שְׁלוֹשָׁה	שְׁלוֹשׁ
4	אַרְבָּעָה	אַרְבַּע
5	חֲמִשָּׁה	חֲמִשׁ
6	שֵׁשׁ	שֵׁשׁ
7	שִׁבְעָה	שִׁבַּע
8	שְׁמוֹנָה	שְׁמוֹנֶה
9	תְּשֻׁעָה	תְּשֻׁעַ
10	עֲשָׂרָה	עֲשָׂרַ

מספר	זכר	נקבה
11	אֶחָד עָשָׂר	אֶחָת עָשָׂרָה
12	שְׁנַיִם עָשָׂר	שְׁתֵּי עָשָׂרָה
13	שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר	שְׁלוֹשׁ עָשָׂרָה
14	אַרְבָּעָה עָשָׂר	אַרְבַּע עָשָׂרָה
15	חֲמִשָּׁה עָשָׂר	חֲמִשׁ עָשָׂרָה
16	שֵׁשׁ עָשָׂר	שֵׁשׁ עָשָׂרָה
17	שִׁבְעָה עָשָׂר	שִׁבַּע עָשָׂרָה
18	שְׁמוֹנָה עָשָׂר	שְׁמוֹנֶה עָשָׂרָה
19	תְּשֻׁעָה עָשָׂר	תְּשֻׁעַ עָשָׂרָה

בפרק זה יש לענות על כל השאלות. שאלה לדוגמה מבגרות (חורף תשפ"ב):

לפניכם משפטים ובהם מספרים מודגשים וכן אפשרויות להגיית שם המספר. כתבו במילים את המספרים המודגשים (אין צורך לנקד) והקיפו את הצורה הנכונה מבין האפשרויות להגיית שם המספר

אחת מן המחאות החברתיות הגדולות שהיו בישראל מכונה "מחאת האוהלים". מחאה זו החלה ב**אַרְבַּע עָשָׂרָה** / **אַרְבַּעַה עָשָׂר** ביולי בשנת 2011. **אלפיים ואחת עשרה**

ניתן להיעזר בדגם:
תשעה באב
אחד באפריל

דגשים:

זכר- אלף, מיליון, פי, תאריך, יום, אחוזים....

נקבה- מאות, פעמים, מספר סתמי, שנים, גיל....

שם המספר בסמיכות מול רגיל

מספר	זכר	נקבה
	רגיל	בסמיכות
1	אחד	אחת
2	שנים	שתי
3	שלושה	שלוש
4	ארבעה	ארבע
5	חמשה	חמש
6	ששה	שש
7	שבעה	שבע
8	שמונה	שמונה
9	תשעה	תשע
10	עשרה	עשר

- סמיכות- כשהדבר אותו סופרים הוא מסוים: ששת הימים (המסוימים) וש ה' הידיעה או אפשר להוסיף אותה
- כמעט כל המספרים שמסתיימים ב-ל הם זכר!
 - יש שלושה מקרים של אותיות זהות נקוד שונה: בזכר אחד/אחד. בנקבה: שלוש/שלוש חמש/חמש

שם המספר עד 10 - זכר ונקבה

מספר	זכר	נקבה
1	אחד	אחת
2	שנים	שתי
3	שלושה	שלוש
4	ארבעה	ארבע
5	חמשה	חמש
6	ששה	שש
7	שבעה	שבע
8	שמונה	שמונה
9	תשעה	תשע
10	עשרה	עשר

- כמעט כל המספרים שמסתיימים ב-ה' הם בזכר!
 - המספר 8: אותן אותיות לזכר ונקבה – נקוד שונה.

שם המספר 11-19 - זכר ונקבה

מספר	זכר	נקבה
11	אחד עשר	אחת עשרה
12	שנים עשר	שתי עשרה
13	שלושה עשר	שלוש עשרה
14	ארבעה עשר	ארבע עשרה
15	חמשה עשר	חמש עשרה
16	ששה עשר	שש עשרה
17	שבעה עשר	שבע עשרה
18	שמונה עשר	שמונה עשרה
19	תשעה עשר	תשע עשרה

- זכר: [מספר]- עשר
- נקבה: [מספר]- עשרה
- 18- אותיות דומות, נקוד שונה

חדש!

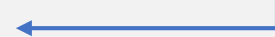
להורדה מאתר קמפוס אורט:

סיכום של כל החומר בנושא שם המספר

בשני עמודים בצורת טבלאות, כרטיסיות

וטיפים (כמו התמונות כאן רק באיכות

טובה)

שברים - כמעט תמיד נקבה

רק חצאים שלשים ורבעים – בזכר
שבעה חצאים, שני שלשים, שלושה רבעים

ל השאר – נקבה

כשהמנה (הלמטה של השבר) עד 10: יש מילה לשם השבר: חמישיות, שישיות, שביעיות, תשיעיות, עשיריות

הספירה שלהן בנקבה: שתי חמישיות, שבע שמיניות

כשהמנה גדול מעשר: אומרים שני מספרים בנקבה וביניהם את המילה "חלקי", למשל: ארבע עשרה חלקי שש עשרה, אחת חלקי שלוש עשרה

נקוד אותיות ו', כ', ל', ו- ב' לפני שם המספר

אותיות ו', כ', ל', ו- ב' לפני המילה תמיד מנוקדות בשווא חוץ מבארבעה מקרים יוצאי דופן:

- אם באות הראשונה של המספר יש שווא, לא נוהגים להוסיף שני שוואים בראש אז הנקודה משתנה לשווק ב- ו' וזיירק בכל השאר (ושנים, בשלושה)
- אם באות הראשונה יש חטף, אותיות ו', כ', ל', ב' מקבלות את התנועה של החטף, (בשלושה, כעשרה)
- לפני אותיות ב', ו', מ', פ' - ו' בשווק (וקאמם)
- ו' בקמץ לפני 6, 7, 9, 10 רבע וחצי (זהו), (ושבע, ועשר, ורבע)

מספר סתמי - נקבה

(מספר סתמי: שם של מספר בלי שהוא סופר משהו)
אוטובס מספר חמישים ושתיים
כיתה (מספר) שש
5+3 (בתרגילים בחשבון)

(אבל אם סופרים את העצמים אז המספר יהיה במין שתאם את המין של העצם: זה האוטובס ה-חמישים ושיניים שראיתי היום. היסמן: כאן אי אפשר להכניס את המילה "מספר" אז זה לא מספר סתמי)

מספר מעורב -

עזבו זכר/נקבה, באנו לדבר על סדר המילים במשפט

מספר מעורב מורכב משלם + שבר.
הסדר בו אומרים/כותבים את המספר המעורב הוא:
מספר שלם ← שם עצם ← שבר.

1/2 כעגבניות = שתי עגבניות וחצי.

2/8 כעגבניות = שתי עגבניות ושבע שמיניות.

2/3 אחוזים = שמונה אחוזים ושני שלישים.

ספרות במספרים ארוכים

אחדות – הספרה היחידה שמשתנה לפי שם העצם (הדבר אותו סופרים).

מאותים חמישים אלף חמש מאות עשרים ושבע - ילדות
מאותים חמישים אלף חמש מאות עשרים ושבעה - ילדים

עשרות – אותה מילה לזכר ולנקבה:

שלושים בנים \ שלושים בנות

מאות - בנקבה

(כי סופרים את המאות ומאה זה נקבה) המאה העשרים ואחת
חמש מאות חיליים. (החמש זה בנקבה)

אלפים - בזכר

(כי סופרים כמה אלפים ואלף זה זכר) שלושת אלפים מחבחות

מיליונים - בזכר

שישה מיליונים.

מאה שקל

עצמים ומידות שסופרים הרבה – מותר לספור ביחיד מעל 10: שקל, אחוז, יום, שנה, איש, מטר, קילו

תאריכים - בזכר

תשעה באב, עשרים ושבעה בחודש, הראשון באפריל

(כי בעצם סופרים ימים)

שנים - בנקבה

שנת אלף תשע מאות תשעים וחמש, אני בן שמונה עשרה (שנים), אני בת תשע עשרה

יום הולדת - בזכר

יום הולדתי הראשון, יום הולדתי השבעה עשר

פי - בזכר

לדוגמה: פי שלושה, פי תשעה, פי שלושים וחמישה

(אבל גם: פי חמש מאות, כי החמש מתייחס למאות אז הוא בנקבה

פעמים - בנקבה

פעם אחת/ראשונה, עשרים וחמש פעמים, שלוש פעמים

פרק ב - תחביר

- בפרק זה עליכם לענות על 4 שאלות מתוך 5.

- זכרו! השנה יש צבירה. נסו לענות על הכל!

שימו לב :

השנה אין חובה לענות על כל הסעיפים. מה שתענו- ייבדק. גם סעיפים משאלות שונות. תוכלו להיעזר בנספח 2 - דף העזר לבחינה (דף עזר לדוגמה ניתן להורדה ממרחב לשון בקמפוס).

תפקידן התחבירי של הפסוקיות

פסוקית לוואי: פסוקית לוואי מצטרפת לאחד משמות העצם במשפט העיקרי.

עונה בדר"כ על השאלה איזה?

פסוקית מושא: פסוקיות המושא, בדומה למושאים במשפט הפשוט, מתקשרות לפועל שבמשפט העיקרי.

מילות השעבוד האופייניות לפסוקית מושא הן: את בלע"מ + מי/מה.
את מי את מה, ממי ממה, למי למה וכו...
כדי לזהות את פסוקית המושא, מומלץ להחליף אותה במילים על הדבר או את הדבר.

פסוקית תיאור: פסוקיות תיאורים, בדומה לתיאורים במשפט הפשוט, משלימות את הפועל. בדומה לתיאורים, פסוקיות התיאור מתארות היבטים שונים של הפועל: זמן, מקום, סיבה, תכלית, אופן, מצב, תנאי או ויתור.

תפקידן התחבירי של הפסוקיות

פסוקית נושא: פסוקית נושא היא פסוקית שמשמשת כנושא במשפט העיקרי, לכן אין נושא בעיקרי. יש שני דגמים למשפט בעל פסוקית נושא

1. פועל סביל (עיקרי) + מילת שעבוד

דוגמה: ידוע שפעם היו כאן יתושים וביצות. לא ברור אם...., רצוי ש.... יתכן ש..... אם ניתן להחליף במילים "הדבר" פסוקית נושא.

2. מי ש.../מה ש... + עיקרי: מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת.

פסוקית נושא: פסוקית נושא היא פסוקית שמשמשת כנושא במשפט העיקרי, לכן אין נושא בעיקרי עצמו. דגם משפט מורכב עם פסוקית נושא: נושא + אוגד + מילת שעבוד + פסוקית נושא

דוגמה: החלטת משרד הבריאות היא שתלמידי בתי הספר ילמדו מהבית.

סוגי משפטים

משפט פשוט: משפט שיש בו רק נשוא אחד.

דוגמה:

חבריי פרסמו באינסטגרם תמונות מהבגרות.

משפט איחוי (מחובר): משפט הבנוי משני משפטים או יותר שלרוב יש ביניהם מילת קישור כמו: 'החיבור, אך, אבל, למרות זאת, ואילו, לעומת זאת, לכן, לפיכך ועוד.

דוגמה:

איבר א' איבר ב' חבריי פרסמו באינסטגרם תמונות מהבגרות, אבל אני עדיין לא פרסמתי.

משפט מורכב: משפט הבנוי משני משפטים או יותר שיש ביניהם קשר של שעבוד. אחד המשפטים נקרא עיקרי, והמשפט השני, התלוי בו, נקרא פסוקית.

(בגרות חורף תשפ"ב)

לפניך משפט מורכב.

פסוקית תנאי מורכבת

פסוקית לוואי

אם תקראו תגובות על כתבות שעוסקות

פסוקית נושא

באקטיביסטים צעירים, ייתכן שתיתקלו

בביקורת שלילית על האקטיביסטים.

תחם את הפסוקיות, וציין מעל כל פסוקית את התפקיד התחבירי שלה

פרק ג - תורת הצורות

בפרק זה ענו על **ארבע** שאלות מתוך 5.

זכרו! השנה יש צבירה. נסו לענות על הכל!

שימו לב :

בכל שאלה שתבחרו, ענו על כל הסעיפים.
תוכלו להיעזר בנספח 2 - דף העזר לבחינה.

בניינים ושורשים

שאלה מבגרות (קיץ תשפ"ג)

לפניכם טבלה ובה שלושה משפטים. בכל משפט יש פועל מודגש. השלימו את הטבלה: ציינו את השורש של הפועל המודגש, וכתבו לכל פועל מודגש פועל באותו הבניין ובאותו הגוף אך בזמן עתיד.

פועל באותו הבניין ובאותו הגוף אך בזמן עתיד	השורש	
תשבה	ש-ב-י'ה	הנואמת הצעירה שבתה את לב הקהל.
תשבות	ש-ב-ת	מערכת החינוך שבתה ליום אחד.
תשוב	ש-ו-ב	הכלבה האבודה שבה לביתה.

שאלה בניסוח בגרות מבחן מותאם

בשאלות מהסוג הזה יש לבדוק לאורך
המשפט מין דקדוקי(זכר\נקבה) וזמנים
על מנת ליצור את הפועל המתאים ביותר.

15. א. לפניך קטע שחסרים בו פעלים. קרא אותו, וכתוב בכל מקום ריק את הפועל המתאים על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.
דוגמה: המורה התחשב (ח-ש-ב) בתלמיד.
כדאי לנו לפעמים לעצור לרגע ו להתבונן (ב-ו-ן) בחפצים שאנחנו קונים ומכניסים אלינו הביתה. כשאני משוטט (ש-ו-ט) בדירתי, מביטה ברהיטים, פותחת ארונות ובוחרת את תכולתם, אני מזהה (ג-ל-י/ה) כי מעטים מאוד החפצים שאני יכולה (י-כ-ל) לומר עליהם בבטחה כי לא אזרוק אותם לעולם. למשל, את הכיסא החום שהיה פעם של סבא שלי לעולם לא אירבה (ר-צ-י/ה) להשליך לפח. אם הכיסא הזה יגבר (ש-ב-ר), אני אחנק (ת-ק-ן) אותו. מחשבה זו מעט חריגה בתרבות הצריכה שלנו, שבה גורמים לנו לזרוק כמה שיותר, כדי שנקנה כמה שיותר. אילו היינו מחפזים (ס-פ-ק) רק במעט פריטים מכל דבר, ומתקנים את מה שמתקלקל, כל השיטה הכלכלית של תרבות זו הייתה קרוסת (ק-ר-ס).
(מעובד על פי ארנה קזין. תרבות הצריכה או תרבות הזבל? מתוך האתר מסע אחר)

פינת הטיפים –גזרות. איך נדע איזו גזרה זוו???

שלמים		מרבועים		נל"א	נל"י/ה
לבניין פעל 4 צורות בהווה: קוטל, קטול (סביל), קטל, קטל	פעל(קל)	נפעל(חד"ק)	הדגושים/ הכבדים	ארבע אותיות שורש רק בבניינים הדגושים: פעל, פעל והתפעל שכפל, סחרר התבזבז	(נמצאות) נחה ל' הפועל א' קר"א, סמ"א, מצ"א, חב"א, נש"א קפ"א, כל"א, בט"א, שנ"א, רפ"א, בר"א מר"א מח"א(כף), חט"א, מל"א, צמ"א נב"א, דכ"א אנלוגיה לגזרת נל"י/ה במשקלים: קטול (בינוני פעל): : נשוי, מצוי קטול (שם פעולה פיעל) חטוי קטלו (מקצוע) קרין
	הפעיל	הפעל			
	פעל	פעל			
	התפעל				
				(נמצאות) נחה ל' הפועל ה' גל"י/ה, בני"ה גלה - בניין פיעל שם הפועל בגזרת נל"י/ה מסתיים ב א : לקנות שורשי ג'ן כת"ם יהיו בגזרת השלמים : גב"ה נג"ה כמ"ה תמ"ה מהמ"ה אנלוגיה לגזרת נל"א במשקלים: הקטלה (שם פעולה הפעיל)הרצאה קטל (מקצוע) בנאי וכן שגיאה , תחלואה	

נפ"י/ו	נע"ו/י														
(נמצאת) נחה פ' הפועל יו' בעתיד פעל אית"נ + י יקר <table> <tr> <td>נפעל</td><td>נולד</td></tr> <tr> <td>הפעיל</td><td>הוריד</td></tr> <tr> <td>הפעל</td><td>הורד</td></tr> </table> בפעלי נמ"ל ש"ט בהפעיל הי היניק ינ"ק, ימ"ן, יל"ל, יש"ר יט"ב	נפעל	נולד	הפעיל	הוריד	הפעל	הורד	ע' הפועל יו' פעל(קל) נפעל הפעיל הפעל פעל פעל התפעל <table> <tr> <td>קם, מת, טב</td><td>הקם</td></tr> <tr> <td>נכון בעתיד יכון</td><td>הוקם</td></tr> <tr> <td>קומם (פולל)</td><td>קומם (פולל)</td></tr> <tr> <td>התקומם(התפולל)</td><td></td></tr> </table>	קם, מת, טב	הקם	נכון בעתיד יכון	הוקם	קומם (פולל)	קומם (פולל)	התקומם(התפולל)	
נפעל	נולד														
הפעיל	הוריד														
הפעל	הורד														
קם, מת, טב	הקם														
נכון בעתיד יכון	הוקם														
קומם (פולל)	קומם (פולל)														
התקומם(התפולל)															

- לא במיקוד לתשפ"ד
- לפעלים ולשמות בגזרה חסרה פה"פ נר"ו
 - לזכר הנר"ן שנפלה מהמילה, יופיע **דגש משלים** בעה"פ.

כיצד נבדיל בין נפ"ו נע"ו/י ?
נעביר את הפועל לבנין הפעיל:
הוסיים נפ"י/ו,
הסיים ע"ו/י

א. = הופעל = נפ"ו = נעו"י

הורד הוקם

העברה להפעיל

הקים

הוריד

= 4 נעו"י

ק-ו-מ

= 5 נפ"ו

י-ר-ד

תצורת השם

- שורש ומשקל
- בסיס + צורן סופי

כיצד נבחין בין שתי הדרכים?

ננסה להשמיט את הסופיות:

אם מתקבל שורש (פועל) – דרך התצורה היא שורש ומשקל.
אם מתקבל שם עצם – דרך התצורה היא בסיס וצורן.

דוגמאות:

רקדן - אם נשמיט את הסופית אן יתקבל השורש ר-ק-ד, ומכאן שדרך התצורה היא שורש ומשקל
(משקל קִטְלָן משמעות המשקל היא בעל מקצוע)
רפתן - אם נשמיט את הסופית אן יתקבל שם העצם רפת, ומכאן שדרך התצורה היא בסיס וצורן
(משמעות הצורן הסופי היא בעל מקצוע)

שאלה מבגרות (חורף תשע"ז)

16. א. באקדמיה ללשון העברית טרם נקבעה חלופה למילה הלועזית

"מייקר". לפניך החלופות שדוברי העברית משתמשים בהן.

יצרן, יוצר, תחביבן, ממציא,

יצרנאי, מפתח, עשין, בורא

(1) בטבלה שלפניך, מיינ את המילים לשתי קבוצות על פי דרך התצורה.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי
יצרן, יוצר, ממציא, מפתח, בורא	תחביבן, עשין, יצרנאי

(2) מהי המשמעות המשותפת למשקלים ולצורנים הסופיים

במילים שלעיל? בעלי מקצוע

סוג הצורן (גזירה\נטייה)

צורן נטייה

צורן המתווסף למילה ואינו יוצר ערך מילוני חדש (אינו משנה את המשמעות הבסיסית של המילה).

לדוגמה:

ילדות (צורן נטייה המציין ריבוי)
ילדת כפר (צורן נטייה המציין סמיכות)

ילדה (צורן נטייה המציין מין)
ילדתי (צורן נטייה המציין שייכות)

צורן גזירה

צורן היוצר ערך מילוני חדש. צורן בעל משמעות, כגון: שם תואר, בעל מקצוע, שם עצם מופשט וכו'.

לדוגמה:

יִלְדָּוֶן = יִלְדוֹן (משמעות הקטנה)

בסיס + צורן:

שאלה מבגרות (קיץ תש"ף)

לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם מודגשת מילה.

(1) מְשַׁפֵּטָן של הנשים שהתפרעו בהפגנה יחל בשבוע הבא .

(2) אביה של חברתי הוא מְשַׁפֵּטָן ידוע .

השלם את המשפט שלפניך.

במילה המודגשת במשפט (1) סוג הצורן הסופי הוא נטייה ומשמעותו שייכות,
ובמילה המודגשת במשפט (2) סוג הצורן הסופי הוא גזירה ומשמעותו בעלי מקצוע.

להלן רשימת סימנות, משמעויותיהן ודוגמאות

הסופית	משמעות	דוגמה
סן	בעל תכונה בעל מקצוע יסוד כימי כלי/ מכשיר ימן	מהפכן פסנתרן פחמן ימן
סון	הקטנה אוסף כתב עת סדר מקום כלי / מכשיר	סוסון שירון עתון ראשון גגון שפתון
סית	הקטנה כלי תחבורה תכונה מקצוע חלקי לבוש בעלי חיים/ צמחים	צלוחית מכונית נדבנית שחקנית חצאית זיקית
סות	שם מופשט תכונה מקצוע	איכות אלימות נגרות
סיה	אוספים חלקי לבוש הקטנה עוגיה דברי מאכל כלי / מכשיר מקום מוצא צמחים	סרטיה מצחיה עוגיה מטריה מאפייה רומניה שקדיה
סאי	מקצוע	מוסיקאי
סי	שם תואר / שייכות מוצא מספר סידורי	משפטי רוסי רביעי

הערות:

- קיימות מילים שניתן לשייכן הן למקום והן לאוסף כגון: ת קליטיה, ספריה.
- נקבה לציון הקטנה - סיומת Xנת - יל, דנת נערת צ, ע, ירנת ה מודנת.
- השם ע, תונאות בנוי מ: עיתונאי {עיתון} עת X + ון X + א + X.

משקלים נוספים בשם העצם

המשקל	המשמעות	דוגמאות מגזרת השלמים
קטל	בעל מקצוע / בעל תכונה	ספר, חיט, זמר, חלש
קטיל	בעל מקצוע / בעל תכונה	פקיד, עמית
קטל	בעל מום / בעל תכונה	אלם, טפש, חגר (צולע)
קטלת	מחלות	אדמות, חצבת
קטלת	קבוצות ואוספים	סיגרת, טיסת, רכבת
קטלת	כלים	כספת, פגנת
קטל	כלים	קטר, ושת
קטלון	מצבים	בטחון, שגעון, כשרון
קטלון	מצבים	יתרון, פתרון
קטלן	בעל מקצוע / בעל עיסוק	קבלן, קבצן
קטלן	בעל מקצוע / בעל תכונה	צרכן, רקדן
מקטל/מקטל/מקטל	מקום	מגרש, מחסן, מרז, מחלף*
מקטלה	מקום	משטרה, מפקדה, מספנה
מקטל	כלים ומכשירים	מסרק, מברג
מקטלה	כלים ומכשירים	מבחנה, מסרגה
מקטלת/מקטלת	כלים	מברשת, מחצלת
מקטלת/מקטלת	כלים	משקלת, מלכדת
קטלטל / קטלטל	הקטנה	צמבהב, קלבלב
קטליל/קטליל	הקטנה	שגריר, חלקיק
תקטלת	מערכת של דברים	תזמורת, תלבשת
קטיל	עונות חקלאיות	בציר, קציר, אסיף
קטיל	תכונה בכוח (ניתן ל...)	שביר, אכיל, חדיר

* מחלף = המקום בו מצטלבים נתיבי התחבורה. יש להגותו כמו מרז.

הערות:

- במשקלים המציינים בעל מקצוע / עיסוק / תכונה, לשם העצם בזכר יכול להיווסף צורן נטייה לנקבה:

ספר (=קטל) + ית = ספריית,	צרכן (=קטלן) + ית = צרכנית,
אלם (=קטל) + ית = אלמת,	טפש (=קטל) + ית = טפשה.
- המשמעויות המופיעות בטבלה הן המשמעויות הנפוצות למשקלים אלה. שם יכול לבוא במשקל בעל משמעות מסוימת, אך הוא יהיה ללא משמעות מיוחדת. לדוגמה: עפרון (משקל קטלון) - ללא משמעות מיוחדת. רקפת, שקנת (משקל קטלת) - ללא משמעות מיוחדת.

זפוס
מפוס הווירטואלי של אורט

משמעויות של צורנים סופיים – הצורן הסופי נותן משמעות לשם העצם

• סיומת Xִין:

- הקטנה: גֶּגוֹן, חֶדְרוֹן, יִלְדוֹן
- כתבי עת: עֵתוֹן, יָרְחוֹן, שָׁנָתוֹן
- אוסף: חִידוֹן, תִּקְנוֹן, שִׁירוֹן, יִדְעוֹן
- מקום: מוֹעֲדוֹן
- סדר: רֵאשׁוֹן, אַחֲרוֹן, חִיצוֹן, תִּיכוֹן
- מבשיר: שַׁעוֹן, דָּאוֹן, מְשִׁיבוֹן

• סיומת Xִית:

- הקטנה: כְּפִית, שְׁקִית, צְנוּכִית
- כלי תחבורה: מְפָרֶשִׁית, חֲלָלִית, מוֹכִית, מְשֹׁאִית, מְכוּנִית
- בעלת תכונה: קַפְדָּנִית, רִגְזָנִית
- בעל מקצוע: סַנְדָּלָר, לַבְלָר
- תיאורי אופן: טֶלְפֹּנִית, עֶקְרוֹנִית, שִׁטָּתִית

• סיומת Xֵי:

- שמות תואר: יִסּוּדִי, רְצִינִי, מְשֻׁפְּטִי
- שיוך למוצא, ללאום, לדת או למקום: אֲשֻׁכָּנְזִי, יִשְׂרָאֵלִי, יְהוּדִי

• סיומת Xֶר:

• סיומת Xֵי:

- שמות תואר: יִסּוּדִי, רְצִינִי, מְשֻׁפְּטִי
- שיוך למוצא, ללאום, לדת או למקום: אֲשֻׁכָּנְזִי, יִשְׂרָאֵלִי, יְהוּדִי
- סיומת Xֶר:
- בעל מקצוע: סַנְדָּלָר, לַבְלָר

משמעויות של משקלים

בניין הפעיל - שני משקלים:

- הקטלה: הרגשה, העברה/אקטלה: אבחנה, אתחלה
- הקטל: הספד, הרפב

בניין פיעל - שני משקלים:

- קטול: דבור
- קטלה: כתבה

בניין התפעל –

משקל אחד:

- התקטלות: התפתבות

משקלי שמות הפעולה על פי הבניינים השונים:

בניין קל - שלושה משקלים:

- קטילה: כתיבה
- קטלה: גנבה
- קטלה: סברה, דאגה, קללה

שימו לב!!! הסימן המובהק של בניין קל: אין תחליות, אין דגשים, בולט ומאפיין גם כאן.

בניין נפעל - שני משקלים:

- הקטלות: השקדות, (בולט הסימן הרגיל של הנפעל: חד"ק)
- נקטלות: נפקדות

המשך משקלי שמות

- קטל - בעלי עיסוק קבוע: ספר, שרת, נהג, בנאי, חיאי
- קטלת -
 - א. מחלה: אדמת, צהבת, צרעת, שפעת
 - א. כלים ומכשירים: כספת, כנרת, צלחת
 - א. אוספים, קבוצה: נירת, טיסת, ברטסת
- קטל - בעלי מום: גדם, עור, קרח, חרש
- קטלון - מצב: דפאון, הריון, תאבון
- קטיל -
 - א. בעל תכונה: בריא, נעים, זהיר
 - א. תכונה בכוח: שבי, אטים, גמיש
 - א. עונה חקלאית: אביב, בציר, מסיק
- קטלן - בעל מקצוע / תכונה : שמרן, רקדן
- מקטל - מקומות: מדבר, מסגד
- מקטלה - מקומות: מנהרה, מכבסה
- מקטל - מכשירים וכלים: מכבש, מברג, מעדר
- מקטלה - מכשירים וכלים: מסרגה, מברגה, מחרשה

חלוקת הזמן במהלך הבחינה

חלוקת הזמן במהלך הבחינה

בבחינה יש לענות על:
כל שאלות הבנת הנקרא { הקדישו לחלק זה כשעה וחצי
שאלת מטלת הכתיבה
שם המספר {
שאלות מפרק התחביר או מפרק תורת הצורות { שעה
וארבעים וחמש דקות

אל תמהרו למסור את הבחינה!!
כ-15 דקות השאירו לבדיקה:
בדקו שעניתם על כל השאלות, קראו את התשובות
שכתבתם, ובדקו שלא טעיתם.

קמפוס אורט אתכם ללמידה ולהצלחה בבחינת הבגרות

<https://campus.ort.org.il/>

- 1. [ספרות](#)
- 2. [אזרחות](#)
- 3. [היסטוריה](#)
- 4. [תנ"ך](#)
- 5. [לשון עברית והבעה](#)
- 6. אנגלית [MODULE C](#) | [MODULE E](#)

אם אין לכם שם משתמש – לחצו על **כניסת אורח**

תודה לכולם!

קמפוס אורט
הקמפוס הווירטואלי של אורט ישראל